

НАТАША ПОПОВИЋ

УДК 027.7(430)

Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

ДУГА ТРАДИЦИЈА ПРЕДВИЂА ДАЛЕКУ БУДУЋНОСТ¹

Сажетак: Радом је обухваћен историјат и развојни пут Саксонске покрајинске библиотеке – Државне и универзитетске библиотеке у Дрездену (Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden, скраћено SLUB Dresden) са посебним освртом на данашње стање фонда у новом здању Библиотеке. Разматрани су издвојени делови Библиотеке са својим медијима и читаоницама. У обзир су узете посебне збирке регионалног и ванрегионалног значаја покрајине Саксоније.

Кључне речи: библиотека, књижни и некњижни фонд, статистика, електронски извори, посебне збирке, мере очувања и заштите фондова

Повезује нас књиџа

Светови међу нама свакодневно се приближавају, а некада непремостиве раздаљине које су захтевале огроман напор и време да се пређу, данас су готово занемарљиве. Информације из најудаљенијих крајева света постале су нам доступне у делићу секунде.

¹ Захваљујући стипендији Гете института (Goethe-Institut Belgrad), аутор текста похађао је од 9. јануара до 2. фебруара 2006. године курс немачког језика у Дрездену и том приликом посетио *Саксонску покрајинску – Државну и универзитетску библиотеку Дрезден (Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden – SLUB)* којој са задовољством и дивљењем посвећује овај рад.

Уносом кључне речи „srpski“ у електронски каталог (WebOPAC) *Саксонске њоукрајинске библиотеке – Државне и универзитетске библиотеке* у Дрездену, једноставним претраживањем долазимо до податка о постојању 39 записа унетих на тражени појам. Резултат претраге на појам „Сасак“ (Чачак) бележи три записа, међу којима и монографску публикацију коју у свом фонду поседује и Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ у Чачку, следећег каталошког описа:

Mladen Srbinovic – 1985 1995, slike : Galerija likovne umetnosti, Novi Sad, maj 1995 ;
Umetnicka galerija Nadezda Petrovic, Casak,
Juni 1995

Каталог истовремено пружа комплетне информације о примерку, његовом смештају у полици, одељењу у коме се налази и да ли се може издати.

Добијена информација, која је кратко, електронски путовала на релацији Чачак–Дрезден и у обрнутом смеру, потврдила је да је књига важна спона међу библиотекама и световима и извор преко кога се информишемо и упознајемо. Представљањем фондова *Саксонске њоукрајинске библиотеке – Државне и универзитетске библиотеке*, улазимо у свет импозантног броја медија, смештених у полицама ове немачке библиотеке.

У њресџоници књиге

Познат као Фиренца на Елби (Elbflorenz), богат бројним барокним здањима, некадашња престоница војвода и кнежева, а касније резиденција краљева Саксоније, Дрезден² се, како раније тако и данас, може сматрати престоницом књиге³.

² Дрезден (нем. Dresden, луж. Dreždžany) је главни град немачке покрајине Саксоније (Freistaat Sachsen), смештен у тзв. Саксонском троуглу. Има традицију дугу преко 800 година. Први пут се под именом града помиње 1206. године. Некадашње насеље риболоваца и пољопривредника, Дрезден данас броји око 500 000 становника и представља четврту по величини урбану регију Немачке. Важан је културни, економски и политички центар са изузетно развијеном индустријом (аутомобилска индустрија, израда полупроводника, оптичких инструмената, сатова).

³ Дрезден се може сматрати колевком одржавања *Дана библиотекара Немачке*. Главни библиотекар из Дрездена, Ернст Ферстеман (Ernst Förstemann, 1822–1906) залагао се за редовно одржавање стручних скупова библиотекара, па је у оквиру 44. *Скупа немачких филолога*, у јесен 1897. године, одржан стручни скуп,

Његову богату културну историју, као и сва разарања током Седмогодишњег рата (1756–1763), Наполеоновог похода 1813. године (Битка код Дрездена), као и бомбардовања 1945. године⁴, пратиле су књиге. Оне које су преживеле све нападе и пресељења данас се, заједно са новим издањима, налазе под сигурним кровом *Саксонске њокрајинске библиотеке – Државне и универзитетске библиотеке* у Дрездену. Књиге и даље прате и прилагођавају се токовима времена. Многе корице и стране добиле су нову форму. Данас књигу, осим на папиру, срећемо уз потпуно очуван садржај,

дакле још пре оснивања *Удружења немачких библиотекара*, 1900. године (*Verrein Deutscher Bibliothekare*). Франц Шнор (Franz Schnorr von Carolsfeld, 1842–1915), директор *Краљевске јавне библиотеке* и Ферстеманов следбеник, радио је на успостављању веза међу филолозима, те је преузео задатак организације Скупа.

Први пут је *Дан библиотекар Немачке* – 32. по реду, одржан од 4. до 7. јуна 1936. године (на *Духове*) у Дрездену. За то су постојала два основна повода: обновљени делови Јапанског дворца (Das Japanische Palais), тадашњег седишта Библиотеке и нова организација рада у Саксонској покрајинској библиотеци. На челу Библиотеке налазио се директор Мартин Болерт (Martin Bollert, 1876–1969) од 1920. до 1937. године. У том периоду изграђени су нови магацини у Јапанском дворцу, а од 1. априла 1927. године прешло се на смештај књига према *numerus currens-u*. Уведени су предметни и стручни каталози. У тим данима Библиотека је радила непрекидно. Била је затворена један једини дан, поводом прославе завршетка радова. Најзначајнији део тадашње Библиотеке представља Музеј књиге, предвиђен за прикупљање и чување драгоцености (тзв. *Zimelien*), у шест реновираних и за изложбе коришћених просторија.

Од 21. до 24. марта 2006. године, дакле, након тачно 70 година, поново у Дрездену, одржан је *95. Дан библиотекар Немачке*.

⁴ Град је разаран током ратова, а најтеже губитке претрпео је за време бомбардовања британске и америчке авијације од 13. до 15. фебруара 1945. године: „У уторак 13. фебруара 1945. у Дрездену се одржавао карневал. На хиљаде деце изашло је маскирано на улице [...] Већ неколико недеља у град се сливало на стотине хиљада избеглица, уз 600 000 људи колико је живело у Дрездену [...] У граду није било војних објеката [...] а током рата није пала ни једна бомба [...]“ (*Други свешки рај. Књ. 2 / А. Алинк ... [и др.]*, 1980, стр. 194–195).

Бомбардовање је почело у касним вечерњим часовима и у више наврата трајало је 14 сати. Процене говоре да је у самом нападу и пожарима страдало око 25 000 људи, док је према другим подацима број знатно већи – 135 000 погинулих. Прецизан број жртава још увек није тачно утврђен. Бомбардовање је било усмерено искључиво на центар града, који је уништен на површини од око 1 600 ha. Страдале су средњовековне грађевине, горели су људи, деца бацана у Елбу да би се спасла од кише запаљивих бомби, које су град претвориле у пламено море: „Ниједан град у Другом светском рату није имао толико људских жртава као Дрезден [...] Само су последице радиоактивног зрачења биле катастрофалније од „класичног“ бомбардовања Дрездена“ (исто, стр. 195). „Овај напад остао је контроверзна тема за историчаре јер са војног становишта није имао много смисла“ (<http://sr.wikipedia.org/wiki>).

у другачијој форми – дигитализовану и микрофилмовану, с намером да се сачува оригинални текст.

Нова зграда Библиотеке такође има футуристички изглед, модернизован, прилагођен времену, сасвим различит од ништа мање велелепних грађевина из доба барока које красе унутрашњост града Дрездена.

Историјаш Библиотеке

Историјат Библиотеке од прикупљања првих књига до њиховог усељења у данашње модерно здање дуг је преко 450 година⁵. Све до добијања простора какав приличи књигама и њиховим корисницима, историјат ове Библиотеке прати два паралелна развојна пута којим су се кретале две, тада одвојене библиотеке: Саксонска покрајинска библиотека (*Sächsische Landesbibliothek*, скраћено SLB) и Универзитетска библиотека (*Universitätsbibliothek*, скраћено UB).

Саксонска њокрајинска Библиотека

Сакупљањем књига за своју приватну библиотеку, (изборни) кнез Август од Саксоније (Kurfürst⁶ August von Sachsen⁷), далеке 1556. године започиње историјат *Саксонске њокрајинске библиотеке*. Библиотека – *Liberey* Августа од Саксоније била је смештена у дрезденском дворцу – резиденцији. У почетку су набављане књиге које су служиле општем образовању кнежева и подучавању принчева, а касније се јавила потреба да књиге добију

⁵ За град Дрезден 2006. је била година великих јубилеја: 800 година од првог помена имена града, 450 година од првог помена имена Библиотеке, 10 година од оснивања *Саксонске њокрајинске библиотеке – Државне и универзитетске библиотеке*.

⁶ Kurfürst – до 1806. године титула кнеза који је имао право да учествује у избору царева Светог римског царства као члан *елекџораша* – изборног тела.

⁷ August von Sachsen – познат још и као „Vater August“ („Отац Август“), рођен је као најмлађе дете у породици 31. јула 1526. године у Фрајбергу. Изузетно образован, Август од Саксоније наследник је свог брата Морица. Од 7. октобра 1548. године ожењен је Аном, ћерком Кристијана III, краља Данске. Са Аном, познатом и као „Mutter Anna“ („Мајка Ана“), кнез је имао петнаесторо деце, од којих је једанаесторо умрло врло рано.

Ана је иницијатор оснивања прве дворске апотеке 1581. године. Бавила се медицином и фармацијом. Умрла је 1585. године од куге која је владала Дрезденом. Кнез Август од Саксоније 3. јануара 1586. године склапа други брак са Агнес, ћерком Јоахима Ернста из Десауа, али убрзо након тога, 11. фебруара

и на естетској вредности. Кнез Август од Саксоније позива 1566. године у Дрезден Јакоба Краузеа (1531/32–1585),⁸ књиговесца који се верно, до краја живота, бавио лепотом књиге за потребе кнежевске библиотеке. Дар за уметничко корицење и обликовање књига сврстава Краузеа међу највеће и најзначајније књиговесце ренесансе. Његова уметност корицења била је под снажним италијанским и француским утицајем. Књиге су биле у повезу од телеће коже, са позлатом, раскошно украшене.

На чело Библиотеке постављен је 1575. године први библиотекар, др Паул Фогел. Полице Библиотеке брзо су се пуниле, па је 1580. године у њима било укупно 2354 књиге. Библиотека је у више наврата мењала своје седиште. Из дворца – резиденције сели се 1728. године у више павиљона дрезденског дворца Цвингер (Zwinger).

Јохан Кристијан Геце (1692–1749) заслужан је што се у поседу кнежевске библиотеке од 1739. године налази и Маја-рукопис (Maуа-Handschrift, назван још и „Codex Dresdensis“), набављен у Бечу. Докупљивањем других збирки, библиотеке грофа Бинауа (1764. године) са 42 000 и Брила (1768. године) са 62 000 свезака, Библиотека је све више добијала на значају, а потреба за њеним проширењем није јењавала.

Препуњени павиљони дворца Цвингер захтевали су нови простор за књиге, које се 1786. године усељавају у Јапански дворцац (Das Japanische Palais), где ће најдуже и остати. Библиотека постаје отворена за јавност 1788. године, за време директората Јохана Кристофа Аделунга (1732–1806). Од 1806. године, када је проглашена Краљевина Саксонија, Библиотека је понела назив *Königliche Öffentliche Bibliothek* (Краљевска јавна библиотека).

Куповином картографске збирке (1883. године) бившег библиотекара Јохана Кристофа Аделунга са 14 215 карти, Библиотека је наставила да богати свој фонд. Од 1896. године она у свом власништву поседује и краљевску приватну музичку збирку.

Преименовање Библиотеке поново је уследило 1917. године у назив *Königliche Sächsische Landesbibliothek* (Краљевска саксонска покрајинска библиотека). Наредне, 1918. године, успостављањем покрајине Саксоније, Би-

1586. године, умире у Дрездену. Владао је пуне 33 године. За време његове владавине земља је доживела процват. Донете су бројне уредбе, регулисано је судство, развијана пољопривреда. Био је велики љубитељ књиге, музике и архитектуре. За Августова живота довршен је замак Moritzburg, а настајале су и друге грађевине, међу којима су црква Annenkirche као и замак Augustenburg, названи по њима.

⁸ Јакоб Краузе (Jakob Krause) рођен је 1531/32. године у месту Цвикау (Немачка). Након година проведених у учењу у Цвикау и Француској, 1566. године прелази у службу изборног кнеза Августа од Саксоније. Од 1165 књига у повезу Јакоба Краузеа, након Другог светског рата у фонд Саксонске библиотеке враћено је свега 186. Краузе је умро 9. јула 1585/86. године у Дрездену. Његов ученик био је Каспар Маузер (Caspar Mauser, 1550–1593).

блиотека је по први пут понела име *Sächsische Landesbibliothek* (Саксонска покрајинска библиотека).

У домицилу – Јапанском дворцу, у међувремену (1927–1935) су извођени радови на преуређењу Библиотеке. Музеј књиге, ризница драгоцености, отворен је у шест реновираних просторија 1935. године.

Након десет година (1945) уследило је бомбардовање. Половина фонда је изгорела, а добар део књига транспортован је у Русију као ратни плен⁹.

Након рата, Библиотека и даље нема стално седиште. Привремено се 1947. године усељава у бившу касарну у северном делу Дрездена. У наредне две године (1948/49) Библиотека је уз извесна ограничења поново отворена за јавност, као и *Музеј књиге* (1952). Библиотеци је 1966. године прикључена *сценографска збирка*. Значајна година за *Саксонску покрајинску библиотеку* је 1983, јер њен важан део постаје *Немачка фототека*, а Библиотека добија статус централне библиотеке за уметност и музику. Године 1993. у саставу Библиотеке су и посебне збирке: *Савремена уметност од 1945, фотоеграфија, индустријски дизајн и примењена графика*, као и *Историја шехнике*.

Универзитетска библиотека

Универзитетска библиотека, основана знатно касније, такође има свој историјат. Са радом почиње 1828. године, под именом *Bibliothek der Königlich-Sächsischen Bildungsanstalt* (*Библиотека Краљевско-саксонске образовне установе*). Као *Bibliothek der Königlich-Sächsischen Polytechnischen Schule* (*Библиотека Краљевско-саксонске политехничке школе*), Библиотека егзистира од 1851. до 1871. године. У годинама између 1890. и 1945. Библиотека носи назив *Bibliothek der Königlich-Sächsische Technischen Hochschule* (*Библиотека Краљевско-саксонске високе шехничке школе*). Међутим, бомбардовање није поштедело ни фондове ових библиотека.

Библиотека Високе техничке школе (скраћено ТН Dresden), почиње у новембру 1945. године поново са радом са свега 55 000 спасених књига. Знатно умањен фонд измештен је у просторије виле на месту спортског терена Техничког универзитета. Доградњом су створени услови за отварање две читаонице (1957).

⁹ Од маја 1945. до маја 1946. године заплешено је око 200 000 томова из власништва *Саксонске покрајинске библиотеке* и око 30 000 томова Библиотеке *Високе шехничке школе*. Воз са овим књигама кренуо је 4. маја 1946. године у правцу Совјетског Савеза, иако није издата таква наредба. Међу књигама је било 1 539 инкунабула, око 19 800 наслова на немачком језику, око 1 000 књига о операма извођеним у Дрездену, а отишле су и бројне књиге у повезу Јакоба Краузера, као и многе друге.

Библиотека од 1961. године носи нови назив – Универзитетска библиотека (*Universitätsbibliothek* – UB) Техничког универзитета Дрезден (*der Technischen Universität Dresden* – TUD).

У периоду од 1977. до 1987. године постепено је увођен јединствен библиотечки систем. Универзитетска библиотека постаје централна библиотека, надлежна за управљање, координирање и централизовање библиотечког рада у свим постојећим семинарским (факултетским) библиотекама, касније огранцима. Студентска библиотека од које је данас сачињена збирка уџбеника, отворена је 1979. године. Након потпуне изградње Техничког универзитета, 1991. године уследило је попуњавање фондова из библиотека огранака правних и привредних наука. Поједине стручне библиотеке су временом обједињене, док су се друге профилисале у нове. У састав Техничког универзитета исте године (1992) ушле су Висока саобраћајна школа и Висока педагошка школа са својим библиотекама, које постају стручне библиотеке за области саобраћаја и педагогије. Наредне, 1993. године Универзитету се придружује Медицинска академија „Carl Gustav Craus“, а њена библиотека постаје део стручне библиотеке за област медицине.

Две библиотеке под једним кровом

Библиотека која спаја ова два богата историјата у један новији, млађег датума, смештајући их у један заједнички комплекс зграда, је данашња Саксонска њокрајинска библиотека – Државна и униџезитетска библиотека у Дрездену (*Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden – SLUB*)¹⁰. Настала је спајањем Саксонске њокрајинске библиотеке (*Sächsische Landesbibliothek*) и Униџезитетске библиотеке Техничког униџезитетска Дрезден (*Universitätsbibliothek der Technischen Universität Dresden*)¹¹. Са преко 8,6 милиона јединица у свом фонду убраја се у највеће немачке библиотеке.

У називу Библиотеке очувана су имена две институције потпуно различитих традиција, с намером да се њиховим међусобним допуњавањем и преклапањем изађе у сусрет бројним корисницима, како би на једном месту добили услуге из најразличитијих области.

¹⁰ Помало рогобатан назив, у зависности од начина настанка и своје функције, имају и неке друге библиотеке у Немачкој: Staats- und Universitätsbibliothek (Хамбург, Бремен) или Universitäts- und Landesbibliothek (Бон, Дизелдорф, Хале, Јена...).

¹¹ Одлуком Саксонског покрајинског парламента усвојен је Закон о SLUB-у 15. јуна 1995. године, који је ступио на снагу 30. јуна исте године. Законом је дефинисано седиште, назив, задаци библиотеке, огранака...

Ново здање

Нова зграда Библиотеке настала је на некадашњем спортском терену Техничког универзитета. Прва лопата пободена је 1998, а наредне, 1999. године постављен је камен темељац нове библиотеке. Библиотека је од 1. августа 2002. године отворена за јавност, док је званично отварање нове зграде прослављено 14. јануара 2003. године¹² у присуству министра проф. др Георга Милбрата (Georg Milbradt).

Библиотека се налази у насељу Рекниц (Räckniz) и лако је уочљива. У ново здање усељен је целокупан фонд некадашње *Саксонске покрајинске библиотеке*, фонд *Универзитетске библиотеке са својим главним библиотекама*, DIN¹³ – *издавалац*, студентска библиотека са уџбеницима и шест библиотека – *огранака* (од укупно некадашњих 17). Архитектонски биро Ортнер & Ортнер израдио је пројекат за зграду библиотеке. Трошкови изградње износили су преко 92 милиона евра. Два блока библиотеке, пресвучена жутиим травертином¹⁴ из Тирингије, налазе се над земљом. У њима је простор намењен руководству Библиотеке, обради књига, изложбама... Три етаже предвиђене су за кориснике: приземље и два спрата под земљом, због чега се величина Библиотеке и не може сагледати само на основу њеног спољашњег изгледа. Библиотека има 30.000 m² корисног простора. Импресивну слику ствара стаклени кров, који кроз центар Библиотеке води ка њеном последњем подземном нивоу, ка великој читаоници (са 200 читалачких места). Бар-кодови као идентификатори књиге нашли су се и на рељефу Библиотеке, симболизујући тако полеђину књиге. Читаво здање окружено је додатним насипом и старим липама, што све заједно ствара пријатну атмосферу и задовољава укусе *модерне архитектуре* и *љубитеља старе књиџе*.

¹² Исте године, 2003. прослављено је 175 година постојања Техничког универзитета. Проф. Јирген Херинг (Jürgen Hering) који је од 1997. до 2003. године био генерални директор SLUB-а, 23. јуна 2003. награђен је Орденом заслуге Покрајине Саксоније за своје ангажовање и руковођење двама библиотекама и за успешну реализацију пројекта нове библиотеке. Генерални директор SLUB-а од 1. октобра 2003. године до данас је германиста и историчар, др Томас Биргер (Thomas Bürger).

¹³ DIN – Deutsche Industrie-norm – Немачки индустријски стандард.

¹⁴ Травертин – од италијанске речи travertino, латински lapis tiburtinus, камен из Тибура (Тибура је некадашњи назив за град Тиволи који се налази у близини Рима). Реч је о кречњацима. Вештачки обрађен, травертин се данас користи у модерној архитектури као декоративни камен (нарочито за израду фасада).

Централна библиотека и огранци

Као регионална библиотека покрајине Саксоније, Саксонска библиотека је, осим обављања редовних библиотечких делатности, задужена за прикупљање и архивирање обавезног примерка (дакле, свих публикација – укључујући и аудио- и визуелне медије објављене о Саксонији и публикација објављених и издатих у Саксонији, тзв. Saxonica). Библиотека је, такође, задужена за израду годишње библиографије Саксоније.

У састав Саксонске библиотеке у Дрездену спадају:

Централна библиотека;
Библиотека DrePunct.

И децентрализована места – огранци:

Педагошка библиотека;
Правна библиотека;
Библиотека за шумарство;
Медицинска библиотека.

На два места (Централна и Правна библиотека) уведено је радно време од 8 до 24 часа. За време испитних рокова, Библиотека излази у сусрет бројним студентима. По потреби, библиотеке су у тим данима отворене и недељом¹⁵.

Свако лице старије од 14 година може да постане члан Библиотеке. Њено коришћење је бесплатно, док су услуге које подлежу плаћању јасно дефинисане. Библиотека поседује аутомате за самозадуживање и раздуживање. Књиге и часописи означени црвеном сигнатуром или црвеном тачком на полеђини не могу се позајмљивати. Њихово коришћење дозвољено је искључиво у просторијама Библиотеке.

Класификација SLUB-а заснива се на словном систему. Групе су означене великим словима абецеде (према RVK¹⁶ систему класификације).

¹⁵ Овакво радно време уведено је од 1. децембра 2006. године у Централној библиотеци, а идеја је потекла из Правне библиотеке 9. октобра исте године, преваходно због великог броја студената, али и због чињенице да се ради о литератури чије је коришћење дозвољено само у просторијама Библиотеке.

¹⁶ RVK – Regensburger Verbundklassifikation представља словни систем класификације. Зачет је око 1964. године на Универзитету у Регензбургу, где се и данас врши главна редакција. Временом се преносио и на друге делове Бајерна. Почео је да се примењује и у другим деловима Немачке. RVK има 34 основне групе.

*Бројке џоворе*¹⁷

О великим потенцијалима ове библиотеке најверљивије говоре њени фондови и простор намењен корисницима, исказан бројчано.

Централна библиотека смештена је у новој згради. Фонд Библиотеке чине архитектура, биологија/хидрологија, хемија, духовне и друштвене науке, математика, физика/физиологија, језик и књижевност. Сва обавештења у вези са коришћењем Библиотеке могу се добити на бројним информационим пултовима. Централни информациони пулт налази се одмах у приземљу, по уласку у Библиотеку, док су остали пултovi распоређени на свим етажама Библиотеке. У Библиотеци се у слободном приступу, укључујући и часописе, налази 430 000 јединица, које се уз помоћ информатора Библиотеке могу лако пронаћи и позајмити. Корисници се упућују да књиге враћају у полице само уколико су сигурни одакле је књига узета, док се у свим осталим случајевима књиге одлажу у колица за књиге. Остали део фонда, око 2,4 милиона медија, смештено је у затвореним магацинима. Из њих се књиге могу позајмљивати и наручивати online (преко каталога WebOPAC). Централна библиотека поседује 990 места за своје кориснике: 716 места за читање, 125 места за рад на рачунарима, 103 места за рад у групама (од тога су две просторије намењене особама са посебним потребама), 46 кабина (тзв. Carrles) – од тога су две намењене особама са посебним потребама.

Библиотека DrePUNCT смештена је у истом комплексу, преко пута зграде Централне библиотеке. Обједињава фондове грађевине/саобраћаја, електротехнике/електронике, геологије, информатике, машинства и привредних наука. У овој библиотеци сконцентрисано је 640 000 медија. На располагању су 1 143 текућа часописа, као и картографска збирка (са око 20 000 карти). Читаоцима је на располагању 320 места.

Библиотеке – огранци смештени су на четири места са приближно подједнаким бројем медија.

Свака је обележена великим словом абецеде. Даље разврставање врши се додавањем још једног великог слова. Уситњавање група следи помоћу низа бројева (3–5 цифара) које, за разлику од УДК не поштују хијерархијски систем. Групе могу бити допуњене подацима о једном или више аутора и издавача што се постиже тзв. „Cutter-Sanborn“ методом, тј. додавањем још једног великог слова и три цифре. По Чарлсу Катеру (1837–1903), зачета је тзв. Катерова класификација. Чини је шест шема разврстаних према великим словима абецеде, а за предметно гранање користе се мала латинична слова.

¹⁷ Стање фондова од 12. јануара 2007. године, ажурирано на сајту Библиотеке 17. јула 2008.

Педагошка библиотека броји у свом фонду око 125 000 медија. Она поред старих нуди око 200 наслова нових – текућих часописа. Вреднија литература чува се у магацинима. На располагању је 154 места за читаоце и 9 места, намењених за коришћење интернета.

Правна библиотека располаже фондом од 124 000 томова. Међу часописима је 300 текућих. Овај огранак поседује 2 просторије за групни рад (10–20 корисника), 363 места за читаоце, 10 места за коришћење интернета и четири места за приступ електронском SLUB-каталогу.

Библиотека за шумарство (Tharandt)¹⁸ има у свом фонду 125 000 монографија, старих часописа и дисертација. Текућих часописа је око 200, док се око 90 000 јединица чува у магацину. Корисницима је намењено 48 места за рад и 4 места за електронско претраживање података.

Медицинска библиотека нуди 241 000 томова, 400 видеа и DVD-ја, као и 970 текућих часописа. Библиотека додатно располаже са око 3 100 часописа и 800 књига из медицине, датих у електронској форми. Поред фонда у главној згради Медицинске библиотеке, овај огранак има и део фонда на још око 40 места. То су библиотеке у саставу клиника и института. У Медицинској библиотеци је читаоница са 40 места за кориснике, 9 места издвојено је за рад на интернету, 2 места за приступ SLUB-каталогу. За рад у групама (максимално 8 особа) постоје три просторије.

Традиционални каталози замењени су електронским. Сви унети фондови библиотека претраживи су преко (електронског) SLUB-каталога. У свим библиотекама омогућена је конекција на бежичну мрежу (WLAN), односно, у одговарајућим деловима библиотеке, дозвољено је коришћење лаптопова.

Рад *Саксонске библиотеке* пропраћен је *SLUB-Куриром (SLUB-Kurier)*, часописом Библиотеке који је доступан у електронској форми. *SLUB-Курир* излази четири пута годишње, а информише јавност о развоју и пословању ове Саксонске библиотеке. По потреби се објављују и посебне свеске-бројеви, које информишу читаоце о догађањима у текућој години.

Према извештајима из *SLUB-Курира*, укупан фонд од усељења у ново здање Библиотеке до данас бележи узлазну путању на свим пољима рада. Према стању од 12. јануара 2007. године, Библиотека има 8 940 000 јединица, од којих су 4 390 000 монографске публикације, 59 150 часописа (од тога 48 900 електронских) и 826 база података.

Набавна политика Библиотеке заснива се на куповини, поклону, обавезном примеру и размени.

¹⁸ Августа 2002. године у Дрездену је била велика поплава, која је знатно оштетила фондове ове библиотеке – огранка. Посебно су страдали фондови који су се налазили у магацинима.

Посебни фондови

Саксонску покрајинску библиотеку – Државну и универзитетску библиотеку чини посебном **Немачка фотоотека** (*Deutsche Fotothek*). Фотоотека је универзални архив историје уметности и културе, музике, географије, технике. Она садржи 2,9 милиона фотодокумената – велики број медија какав и заслужује град Дрезден, чија традиција почива на уметности фотографије и производњи камера. Online је доступно 854 000 слика, од чега је 779 000 из фонда Немачке фототеке. Прво „седиште слике“ основано је у Кемницу (Chemnitz) 1924. године. Наредне године пребачено је у Дрезден, где је од 1956. године постало препознатљиво под именом које и данас носи.

У област посебних збирки убрајају се: **Савремена уметност од 1945, фотографија, индустријски дизајн и примењена графика и Историја технике.**

Подстицај и средства за развој ових посебних збирки издваја **Немачка фондација за истраживање DFG** (*Deutsche Forschungsgemeinschaft*). **Савремена уметност од 1945, фотографија, индустријски дизајн и примењена графика** интензивно се развија као посебна збирка од 1993. године. Фонд ове збирке обухвата 150 000 монографских публикација и 330 часописа. Међу збиркама су историја уметности Европе и Северне Америке, као и томови са теоријама уметности вајарства, сликарства, графике. Историја технике (од 1998. под покровитељством *DFG*) обухвата 31 500 наслова за потребе струке, као и 113 наслова домаћих и страних часописа.

Збирка рукописа и ретких издања, која, између осталог, чува и „*Codex Dresdensis*“, обухвата 14 289 аутографа, писаних докумената, преписки и карата, почев од средњег века до данас. Међу ретким издањима су инкунабуле (859), томови у повезу Јакоба Краузеа (1 165, од тога је 985 измештено у Русију након рата), остатак фонда из кнежевске библиотеке Августа од Саксоније, томови у раскошном повезу (од 16. до 20. века), сложени према пореклу повеза и години корицења. Овом специфичном фонду прикључени су бројни други уникати, оригинална издања, као и **ретка збирка** (*Rara-Sammlung*) чији се фонд стално допуњава.

Картографску збирку чини 138 000 појединачних карата. Осим вредних историјских карата, сачуване су карте Саксоније, као и топографске карте Немачке и Европе. Бројни су листови на којима су приказана појединачна места (17–19. век). Фонд је подељен на карте настале до 1800. године, укључујући и ту годину (19 650), карте настале од 1801. до 1945. године (41 000) и карте посвећене догађајима након 1945. (43 800). Ова картографска збирка даје не само увид у положај одређеног места, већ омогућава и праћење његовог целокупног развоја.

Збирка музикалија смештена је у истоименом одељењу, са фондом од 200 000 јединица. Оне су подељене на нова издања и рукописе и стара издања, која се завршавају делима насталим до 1850. године. Фридрих Адолф Еберт основао је ово одељење 1816. године. Од 1983. године SLUB добија статус централне библиотеке DDR-а за уметност и музику.

Медијатека нуди 227 500 различитих аудио- и визуелних медија. Њеном саставу припадају стенографска збирка, збирка графике и збирка дечје књижевности.

Сценографска збирка садржи преко 50 000 библиографских јединица, док је у саставу **збирке графике** 1 300 оригиналних књига и карата и 300 оригинала часописа.

Збирку књиџа за децу чини 25 000 наслова. Тежиште је на књигама са немачког говорног подручја и илустрованим издањима.

Занимљив део фонда Библиотеке чине издања објављена такође на немачком говорном подручју у 16. и 17. веку. Њима су обухваћени сви наслови објављени у том временском периоду, независно од језика на коме су написани. Израђене су ретроспективне националне библиографије за период од 1501. до 1600. године (**VD 16**) и за период од 1601. до 1700. године (**VD 17**).

Од посебног значаја

Музеј књиџе (Buchmuseum) налази се у новом здању Библиотеке и због своје дуге традиције од посебног је значаја за Библиотеку. Његов историјат почиње 1835. године у оквиру *Краљевске јавне библиотеке*, уређењем простора за прикупљање драгоцености (названих *Zimelien*, а простор *Zimelienzimmer*). Пресељењем Библиотеке у *Јајански дворац*, након адаптације, *Музеј* почиње са радом 1935. године. За време бомбардовања 1945. потпуно је изгорео. Поново је отворен 1952. године на новој локацији, а нова концепција рада *Музеја* започета је 1993. године. У згради SLUB-а налази се од 2003. године. Данас је то ризница (*Schatzkammer*) у којој се, између осталих, чувају „*Codex Dresdensis*“¹⁹ (*Maya-Handschrift*) на 39 дупло исписаних страна, први каталог кнеза Августа од Саксоније, аутографи Баха, Вивалдија, Вагнера и Шумана, књиге у раскошном повезу Јакоба Краузеа, скице Албрехта Дирера... Културно-историјске драгоцености *Музеја књиџе* доступне су уласком у његову виртуелну ризницу.

¹⁹ Доспео је у Библиотеку као „*Mexikanisches Buch*“ 1739. године, да би тек 1835. био идентификован као *Maya- рукопис*.

Књигу треба чувати

Имајући у виду обиман фонд којим располаже Библиотека у Дрездену, у коме се налазе важни историјски извори од националног значаја за покрајину Саксонију, *Саксонска њокрајинска и универзитетска библиотека* укључена је у Програм очувања угрожених фондова. Програм се од 1998. године односи на све библиотеке које су у надлежности *Саксонског државног министарства за науку и уметност*. Овим програмом библиотеке су у обавези да чувају своје фондове, публикације о Саксонији (*Saxonica*), писана добра са историјском и културном позадином, ретке књиге, историјске збирке, специјалне фондове. Предвиђена су четири програма за очување фондова: Програм превенције и конзервације, Програм заштите културних добара, Програм микрофилмовања, Програм образовања и усавршавања. Микрофилмовање и деацидификација²⁰ су све заступљенији методи који се примењују у сврху очувања књижног фонда.

Дигитална библиотека задужена је за прозводњу, куповину, израду и давање на коришћење медија у електронској форми. Центар дигитализације је придодат Немачкој фототеци. Библиотека се, сходно својим потребама, определила за дигитализацију *Саксонике, Савремене уметности, Историје технике и фототрафије*.

Традиционално и виртуелно

У сваки део новог здања Библиотеке може се завирити виртуелно, што наравно не значи да се не треба, уколико се укаже прилика, наћи уживо, на лицу места у окружењу толиког броја медија.

Пројекти дигитализације се непрекидно реализују. Све је више материјала доступно и претраживо преко електронских база података, што никако не би тебало да означи почетак краја папира, једног од првих извора са кога је слово потекло. *Саксонска њокрајинска библиотека – Државна и универзитетска библиотека* у Дрездену је доказ да две различите традиције могу, уколико имају исти циљ, да опстану заједно, да на једном месту остваре спој старог и новог, традиционалног и виртуелног.

²⁰ Одстрањивање киселине из папира.

Лиџература (џтрадиционална и вирџуелна):

1. *Brockhaus* - Die Enzyklopädie : in 24 Bänden. - 20., überarb. und aktualisierte Aufl. - Leipzig, Mannheim : Brockhaus, Bd. 12. KIR-LAGH. - 1997.
2. *Друџи свеџски раџ*. Књ. 2 / Алинк А. ... [и др.]. - Београд : Народна књига, 1980.
3. *Portale zu Vergangenheit und Zukunft* - Bibliotheken in Deutschland / Jürgen Seefeldt und Ludger Syré. - Hildesheim : Hrsg. im Auftrag von Bibliothek & Information Deutschland e. V. (BDI). - 3. überarb. Aufl, 2007.
4. *SLUB-Kurier* 2004, 2005, 2006, 2007 Sonderheft.
5. *SLUB-Kurier* 2005/4: Aus der Arbeit der Sächsischen Landesbibliothek - Staats- und Universitätsbibliothek Dresden.
6. Web strana SLUB-a (<http://www.slub-dresden.de>), Web strana Dresdena (<http://www.dresden.de>) i Web strana Saksonije (<http://www.sachsen.de>).
7. Подаци са Интернета.

LONG TRADITION PREDICTS FAR FUTURE

Summary

The paper covers history and the way of development of the Library of the Province of Saxony - the State and the University Library in Dresden being abbreviated as SLUB Dresden, with a special attention to the today state of holdings in the Library new building. The paper has taken into consideration the separate Library units with their medium and reading rooms. The attention has also been paid to the separate collections of the regional and general importance of the Province of Saxony.

Key words: library, book and non-book holdings, statistics, electronic sources, separate collections, measures for keeping safe and protection of holdings

Natasa Popovich

Читаоница Дрезденске библиотеке

*Учесници на курсу немачког језика (Гете институт – Дрезден, 2006)
Наша Поповић – други ред, у средини*